

LA DEVANtera

QUINZENARI CATALANISTA

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: ASSOCIACIÓ POPULAR CATALANISTA; ESCUDILLERS BLANCHS, 8, 1er

LO QUE VOLEM

«Volem la llengua catalana ab caràcter oficial y que sian catalans tots los que á Catalunya desempenyin càrrechs públics: volem Corts catalanas, no sols per estatuhir nostre dret y lleys civils, sinó tot lo que 's refereixi a la organizació interior de nostra terra: volem que catalans sian los jutges y magistrats, y que dintre de Catalunya 's fallin en última instancia 'ls plets y causas; volem ser arbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions é impostos, y volem en fi, la facultat de poder contribuir á la formació del exèrcit espanyol, per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa, y establint que la reserva regional forosa presti servey tant sols dintre de Catalunya.» (Del manifest de la «Unió Catalanista» de 16 de Mars de 1897).

Lo bell catalanesch

L' llenguatge català dels segles XIII y XIV pot compararse á una tendra y encisadora donzella dotada de totes les gracies de la primavera y dels colors y fortalesa d' una vida sana y robusta. La bellesa en la forma, la concisió dels modismes, la manera agradívola, ingenua y candorosa com reflecta 'l pensament humà, l' expressió valenta com la dels monuments romànics y gòtics de la meteixa época, aquestes son les qualitats que sobresurten en ellenguatge que paraven nostres avis durant el període mes brillant y gloriós de l' historia de Catalunya. Les qualitats d' aquet llenguatge les trovem perfectament paraleles á les del poble qui 'l parlava, igualment sa y robust, puig á conseqüència d' un llarch temps de continua lluyta pera la reconquesta de la Nacionalitat y de les épiques expedicions guerres dels almogàvers, estava exercitat en la lluyta y era esdevingut una rassa formidable; igualment breu y senzill en el pensar, puig nostra rassa es per temperament refractaria al idealisme y ampulosa oratoria que tan distingeix els vehins d' enllá del Ebre; igualment ingenu y franch, com observem en nostres costums populars de tota época; igualment verge, com tot poble qui deslliurat completament d' un jou de mort comensa á fruit la vida lliure y expansiva.

Y com la puríssima virtut de la virginitat va aparellada ab tots los encisos de la bellesa, aixís també la llengua catalana dels segles XIII y XIV, acabada de néixer en les feréstegues regions montanyenques que protegiren els fills de goths y celbíber-romans contra l' invasió de la gent serrahina, tenia ja en sa fesomia infantina ben marcats els caràcters de sos progenitors, com la dolsa expressió del idioma llatí, la gravetat del germànic y l' ignoscencia dels aborígens de la terra.

Ab tanta hermosura original, al créixer y ferse gran, dignificada per moltes centuries de completa independència; conservá la preciosa virtut de la virginitat, fins al adveniment en la Corona d' Aragó dels sobirans de nissaga castellana, en que una parla forastera li mancá al respecte.

Si pobre es en monuments literaris la llengua catalana d' aquella anyorada época, lo poch que ha pervingut á nosaltres ens deixa veure, afortunadament, tota la seva majestat, tota la seva riquesa. Si, poques son les obres literaries que 'ns han deixat els segles XIII y XIV: comensant pels llibres filosòfics y caballescchs del benaventurat Ramón Llull y 'l Llibre de la Sabiesa den Jaume 'l Conqueridor, y seguint per les hermoses cròniques den Bernat Desclot, den Ramon Muntaner y del rey Pere 'l Cerimoniós, á les que hi portem afegir el llibre den Bernat Metje, en tant poch volums ens trovem amb un aplech de literatura esculida que conté un verdader tresor lexicogràfic in-comparablement superior á les formes modernes. La

que mes causa nostra admiració es la crònica den Ramon Muntaner aqueixa preciositat literaria quin mèrit es infinitament superior á les altres obres coetànies, hermosa crònica que en tots temps y per totes les generacions será llegida ab gust y admirada per l' ingenuitat y franquesa candorosa de son estil, retrat fidel de son autor.

Mes el llenguatge cult d' aquestes obres, no perque se 'ns presenti endimienjat per l' erudició mitjleja, es per 'xo mes hermós que 'l parlar corrent y familiar. Es vritat que 'ls vivents actuals no hem tingut el gust de sentirlo aquell parlar; mes en trovem un reflex fidel en els arxius abont se conserven documents que 's refereixen als afers públics y interessos privats, escrits planament, sense intenció de mèrit, ab termes y locucions vulgars del llenguatge corrent del poble, y quins termes y quines locucions! sols fulleiant aquells pergamins de lletra gòtica enrevesada pot un ferse càrrech d' aquell llenguatge que ab tota propietat califica 'l cronista Muntaner de bell catalanesch.

Y com á terme mitj entre 'l parlar cult y 'l vulgar, serien de fruit els treballs de gaya ciencia que llegien trovadors enamorats en la cort de Joan I, en aquells primitius Jochs Florals, festa mayor de la literatura provensal y llemosina. ¡Que n' es de dordre que no s' hajan conservat aytals preciosos documents! Allá poriem veure l' enllás entre 'l genre cult y 'l vulgar; allá poriem admirar el llenguatge mes intim y familiar exornat per la forma poética del art provensal y per les inspiracions de la trilogia que serveix de lema á tan bella institució.

Es morta aquella vida literaria dels segles XIII y XIV: De cap manera. Pot haver suferit per molts anys la mort aparent d' un oblit temporal, d' un menys preu ingrat de tristíssima memoria, pero no es morta, no, sino que viurá encara ab mes esplendor, ab mes fortalesa y ab mes aureola de gloria. Renex actualment la literatura patria enriquida per las novelles idees que 'ns ha portat el progrés de la ciencia, vestida ab lo lluminós mantell de la civilisació moderna; y si nostres escriptors s' enmirallen en l' estil ignoscent y candorós dels primers temps, la conservarem rejuvenida y encara mes bella que en sa tendra infantesa.

BONAVENTURA RIERA.

En Valentí Almirall

A pochos dias ens sorprengué la trista nova de la mort d' un catalanista tan ilustre com en Valentí Almirall, y per mes que ja feya anys permaneixia retret de la lluyta política no per aixó hem olvidat els grans serveys que á la nostre causa tenia prestats tan eximi patriu.

L' Almirall era fill d' aquella época de revoltes po-

líticas y en ellas hi prengué una part activíssima emersant totas las sevas energías y activitats en profit de Catalunya, trevallant sens descans pera afirmar la personalitat política de la nostre Patria, cosa que si no lográ fou sens dubte per l' inconciencia y mala educació política dels que 'l voltavan.

Federal convensut y concient al veure que á n' el camp de la política espanyola poch podia ferse en favor de nostre terra abandoná, sens abdicar de sas arre-ladades conviccions republicanas, aquell camp d' acció pera fomentar y donar vida al naixent ideal Nacionalista, logran amb son talent y amb la seva activitat organitzar y presidir per molt temps las forsas defensoras de Catalunya.

No es nostre intent fer un detallat estudi de la personalitat política de l' Almirall mes no podem acabar aquestas ratllas sens fer esment d' una obra que fins avuy es la mes completa y acabada de totas las que s' han publicat en nostre terra y que parlan de la doctrina Nacionalista. Tothom sab que *Lo Catalanisme* es un tractat complet y erudit dels motius que fonamentan y llegendan las nostres aspiracions.

Nosaltres com á defensors de Catalunya plorem amb ella la mort d' un patriu tan eminent com En Valentí Almirall á la vegada que fem vots pera que sigui sa conducta imitada per tots els fills de la catalana terra.

Descansi en pau.

A continuació copiem traduït un fragment de la contestació que feu al discurs d' en Nuñez de Arce quan aquet senyor desde la Presidencia del Ateneo de Madrid combaté al catalanisme.

V.

Dech acabar, puig he passat ja 'ls límits que m' havia fixat, y la meva contestació es ja mes llarga que 'l vostre discurs. Al ficarme 'l plan d' aquet trevall, vaig pensar destinarne una bona part á la exposició breu, de nostres doctrinas positives passant revista encara que tos molt lleugerament, als principals arguments en que s' apoya. Las circumstancias, empró, m' obligan á modificar aquest plan, debent reduhir á pochos paràgrafs, lo que 'm pensaba podria esser la part mes interessant del meu trevall.

Dirigiu la vista á qualsevol de las manifestacions de la vida, en el terré aixís de la ciencia com del art, y en totas trobareu, que el particularisme es l' únich sistema lògich y rahonable. Si coneixeu la antropologia, la etnografia y demes ramas de la ciencia que estudia el home, aislat ó agrupat ab altres homes, vos trobareu que 'ls últims descobriments diuen á la una, que la diferenciació, la individualisació, la varietat, ab una paraula, son el senyal mes marcat del progrés.

Tots els viatgers il·lustrats convenen en que quan mes baix en l' escola de la cultura se troba un poble barbre ó salvatge, mes se semblan entre si 'ls seus membres, sent en molts cassos completament difícil, distingirne un dels demés.

La historia natural ens ensenya, que 'ls sers vius, quan mes enlayrats se troban en la escola de la seva

serie, mes complicats se presenten en son organisme, no existintne cap que pugui compararse al del home, el ser superior entre 'ls que viuen. Si pregunteu a la estètica vos dirà que la primera condició de l'obra d'art és la originalitat, lo que és lo mateix que dir, que la varietat és el més vital element de la vida artística. Si pregunteu al home, en general, quin és el be suprém en el mon, sens vacilar, vos contestarà que no és altre que la llibertat, es dir, la facultat de produir la varietat.

Si busqueu, en cambi, la uniformitat en el terré de las ciencias sociales, la trobareu sols en els pobles selvatges ó degradats. Si la busqueu en el terre de la historia natural, sols en els sers que viuen ab prou feynas, en els organismes rudimentaris la trobareu. Si la busqueu en la estètica, sols se vos presentarà en las obras esquifidas, ó en las composicions que fan els deixebles de retórica al dictat ó baix la inspiració del seu mestre. El metge vos dirà que mentres la vida alena en el ser, las sevas manifestacions son variadíssimas, y que la uniformitat del repós se troba sols en els cementirs. Si subjecteu el home, en general, a una regla uniforme, el condemnareu a la mes insuportable de las tiranias.

Feu aplicació d'aquestas veritats a la organisació dels Estats y estareu de ple dintre del particularisme. La varietat entré 'ls componens exigeix que lleys variadas el regeixin. El progrés es fill de la espontaneïtat y per lo tant no troba fibló mes punyent que la llibertat, que permet el desenrotlló complet de todas las aptituds. Si las missions capitals dels Estats son, fomentar el progrés y la millora dels associats y fer possible la practica de la Justicia en lo interior y en lo exterior, la organisació particularista es la única que pot posarlos en condicions de desempenyar missions tan trascendentals.

VALENTÍ ALMIRALL.

CRIT D' ALERTA

Lo qu' anem a dir es consecuencia d' un rumor qu' ha correut aquestos dias ab molta d' insistencia. Segons aquest rumor qual gravetat reconixerán nostres llegidors, una comunitat de monjas ha reclamat del Estat l' Antich Palau dels Reis d' Aragó. No sabem quins drets tant peregrins y singulars poden preteixar aquestas senyoras pera la pretenguda ocupació de dit Palau; ens agradaria saberho, donchs tenim la completa convicció, com la tindran segurament tots los catalans y todas las personas de seny, qu' el esmenat edifici, antich Palau com hem dit dels Reis d' Aragó, es propietat única y exclusiva de Catalunya, sense que ningú puga vindre a justificar pels motius que 's vulguin, siguin quins siguin, y per més que 's tracti d' una comunitat que no sabem que te que veure ab aquest edifici, una expoliació feta a la Ciutat de Barcelona d' un de sos mes historichs y notables monuments.

Mes dins de la gravetat qu' entranya aqueste qüestió, n' hi ha un altre que la sobrepuja molt y molt mes. Segons la premsa diu, en cas de concedirse a la esmentada comunitat lo dit Palau, se trasladaria l' Arxiu en ell existent, un dels mellors d' Europa, pel copiosissim y notable caudal de documents en ell contingut, joia sens preu de Catalunya, donchs en ell hi está continguda tota una época d' esplendor pera la nostre Historia, se trasladaria dihem, a SIMANCAS ó BE A MADRID.

Com dihem, aixó sols es a títol de rumor (mes s' ha tractat ja en altres ocasions de semblanta mida) y acostuman per malhauransa nostra a tindre veracitat tots los rumors y suposicions que 's fan quan se tracta de fer mal a cosas de casa nostra! que no creyem de més donar lo crit d' alerta, creyent que trobará ressó en tots, no direm sols catalanistas, sino en tots los catalans que tenen un xich de dignitat, y un poch, per poch que siga, d' amor a la Patria.

Si havem sigut fins ara lo suficient apàtics pera deixar que desapareixin de la nostra terra preuhadas joyas arquitectónicas, arqueológicas, artisticas y bibliófilas, per destruírse ó desaparèixer unas, incautárselas ilegalment l' Estat altres, ó be per anar a enriquir Museus estrangers, fem qu' are lo nostre Arxiu, lo de la Corona d' Aragó, no desapareixi de casa nostra, aixó per patriotisme y per esperit de justicia y en

quant al esperit d' utilitat fem que tampoch se 'n vagi y menys allà hont se projectaba, donchs ipobre Arxiu en mans del Estat Espanyol! ja que si sa organisació y conservació es tota la mellor possible dins dels poch medisen que 's contan, a una familia ilustre, de beneméritos de la Patria se deu, a una familia que ha considerat a l' Arxiu com a cosa propia, y com a tal l' han tractada ab amor, de la familia dels Bofarull, en fi, de la qual n' es digne continuador En Francisco de Bofarull, no al Estat.

SERENITAT

URANT el transcurs de las passadas guerras colonials, solsament un diari a Catalunya y un setmanari a Espanya s' allunyaren del esbojarrament suicida que portaba envoltol el cervell del poble, la nostra antiga *Renaixensa* y el *Nuevo Régimen* den Pi y Margall.

Un cop realizadas las *hecatombes* que aquets períodichs pronosticaban, ajudats per algun que altre setmanari, catalanista y federal, entre els que s' hi contavan nostre *Regionalista* y son continuador *La Nació Catalana*, vingué lo que era d' esperar del nostre poble, no lo que hauria succehit en altres rasses mes fortas, com succehirá segurament a Russia quant hagi mossegat la pols dels japonesos, un cambi radical de principis per la orientació política, com succehi a Fransa després de la desfeta del Sedán; no trovantse donchs, nostra rassa y ab la nostra la de tota Espanya, ab prou brahó pera exigir una retirada ó un régimen y ó una constitució caduca, obrint pas a la llevar nova que predestinaba els efectes humillants de la causa gubernamental existent, venint a tornarse aixís la derrota exterior, ab una victoria de benestar en lo renaixement d' uns erros expiats en l' infortuni; pero no trovantse, repetesch, el nostre poble ab prou fortaleza, pera exigir la esmena política, els desganyats, tot fent el plora micas, no conformats en la quietut del indiferentisme, s' allunyaren de sos partits vells y sens mesura lo que anavan a fer, s' enpassaren al republicanisme federal els uns y al catalanisme, els de Catalunya, sens cuidar-se d' espurgar avans, els vicis contrets ensos vells partits polítichs y venint poch a poch, pero ab pas segur, a imposar dintre el catalanisme, tots els vicis y maluras de la política espanyola, acceptant els primers l' autoritat d' un centralista-unitari, decretant els segons, la infalibilitat de sa honradesa y el menyspreu dels qui com ells no pensan, resultant avuy en dia, que la finalitat del catalanisme segons sa premsa, no sembla altre que la de combatre el republicanisme pel desvergonyiment en l' insult y la caricatura grotesca, cosa que no li va del tot malament al régimen actual.

Y no solsament aixó, sino que aquets elements, genuins representants de la inconsciencia, han lograt capgirar el cervell, envanadits per la llareya de son egoisme de gloria, a personas que cent vidas que haguessin tingut, haurían ofert per Catalunya, ben lluny del mes petit profit personal, y avuy en dia, trist es el confesarho, pero com ahir parlaba *La Renaixensa* y el *Nuevo Régimen* durant las guerras colonials de Cuba y Filipinas, ab el cap alt y el cor net, contra tota Catalunya y contra tota Espanya, LA DEVANTERA igualment, es l' únic que ab igual fermesa, pot avuy encararse contra la premsa catalanista, arrupida febrós entre els plechs del egoisme y de la difamació de sos homens. Y es comprent perfectament, la bogeria manifestada actualment dintre el catalanisme, no es altre que la continuació de la bogeria quixotesca d' ahir, y el Quixot desgraciadament s' ha arrelat molt endintre a Catalunya; *La Renaixensa* dipositada per l' etzar de la sort, en dos vidas incorruptibles, no sen pogueren fer amos els egoistas a la descarada, pero lo que no pugué el diné, ho alcansá l' astucia; ab l' excusa de modernisar-la, se la allunyá amistosament de sos dos puntals, pera rastrejar-la pel fanch de l' egoisme, sostingut ab la inconsciencia dels mes, y gent de fora vingueren que de casa ens tragueren. Mes nosaltres per aixó, ab la tranquil·litat del consecuent y del convensut, trevallarem per Catalunya, ¿qué volen dir els insults y las grosserías que vinguin, que no girarém la cara, que els que ens combaten ab la mateixa? forsa que, ahir,

per dir lo que dihem avuy, ens afalagaren, no els hi tornarem els còdols que esquitxan la honra; en sas horas de soletat, per mes que en públich fan el cor fort, ja la pesan la seva maldat y cauben ab ridícul ab ells mateixos; per aixó nosaltres a sa bogeria els hi responem ab aquesta serenitat que tant els estranya, y que prompte la perdriam sino fos filla del convenciment y de la satisfacció del obrar segons conciencia; es filla de nostra voluntat lliure; per aixó es forta.

DURANY Y BELLERA.

ENGRUNAS

No se que rediantre deuen tenir aquestas pastetas pero lo cert es que no enganxan. Jo estich en que no hi ha prou midó perque fá un any y mitj que bullen y rès, claras com l' aigua. Y que no podem pas dir que s' hagin perdut per no remenarlas; sempre un ó altre, amb el mànech de la cullera a la mà, volta que voltarás l' olla pera que no s' agafessin, y avuy que las han hagut de fer servir, té, ni han sigut bonas pera enganxar un mal regionalista escadusser.

La veritat, dol quan un veu que la feyna no s' apropita. Però també val a dirho, que aquets regionalistas son de la pell de Barrabás: are que ja cast bé 'ls tenian, tururut, s' els han escorregut com una enguila. Perque ja suposo que n' estaran enterats de que 'ls regionalistas han fet las paus y de que tornan a esser tots uns... Els Fivallers de cartró y els Fivallers autenticos tornan a anar al unisson; totas aquellas renyinas y disputas per sobres de si s' havia ó no d' anar amb en Maura y lo de la dimissió d' en Rusiñol, tot ha passat a l' historia, y avuy tenim la satisfacció de poderlos dir que dintre de la familia evolutiva hi regna una pau octavianna: Servidor s' en alegra de que las *afinitas* visquin amb armonia.

Donchs si senyors, han nomenat un Directori, que será el que informará la part doctrinal, y en ell ens hi han colocat l' Abadal y en Carner, de manera que alló de acceptar els carrecchs de Ponent y Delegat en l' Asambleja de la Unió Catalanista, per ells va ser com qui va a passar una mesada a casa la tia... política; avuy reconciliats amb els seus germans de idees, tornan tranquil·lament a la casa pairal, deixant a n' els *taten-tarros* partidaris de la concordia amb un pam de nas, que l' hauran de afegir a n' els molts pams de nas que pel mateix concepte ja tenen.

Jo no se si s' ho pendrian malament pero hasta estaba per enviar una carta felicitant a n' els nostres *practichs* per la nova victoria que acaban de obtenir, perque, vaja, fa temps que no n' erran cap: Ni la marina de guerra espanyola.

Ja es estarhi de desgracia amb aixó de la concordia, sembla talment que 'l sant, s' els hagi posat d' esquena. En fi que hi farem si aixó es la planeta.

No han recullit may de terra un trós de llautó pensantse haver trobat un metall d' estima? Donchs un efecte per l' istil m' ha fet el següent telegrama encap-sat amb un prólech tan ampulós com aquet:

Madrid 20 23/30.

«El Presidente del Consejo, en su despacho con el Rey, puso a la firma de S. M. un decreto del ministro de la Gobernación autorizando el empleo de los idiomas y dialectos que se hablan en las distintas regiones.»

Cualevol creuria que han declarat la llengua catalana oficial dintre de Catalunya, no es aixó? Donchs llegeixin la disposició del decret y quedarán conven-suts d' alló que 'ls deya del llautó; d' en mica en mica que no 'ls reprenghi.

«Artículo 1.º Se autoriza el uso de los dialectos ó idiomas hablados de España en las conferencias telefónicas y para los telegramas y telefonemas privados del interior, redactados en lenguaje claro, conforme a las disposiciones vigentes, siempre que en alguna de las estaciones, comunicantes haya personal capaz de comprender el lenguaje empleado.»

Eh? Que 'ls deya un servidor; si estarem mes bé que 'l peix a l' aigua; un decret aixís val todas las pessetas.

«siempre que en alguna de las estaciones comunicantes haya personal capaz de comprender el lenguaje empleado» Ja 'm jugo el dit pols de la ma dreta que en cap estació hi ha personal capax de entender el *lenguaje empleado*. Amb un: *hable V. en cristiano*, hu tindran anariat y qui li piqui que s' hu rasqui.

«Be es veritat que després de aquet *Artículo 1.º* diu: «La Dirección general cuidarà en lo sucesivo, de que en las estaciones donde sea frecuente el empleo, de un dialecto determinado, que haya funcionarios habilitados para el uso de dicho dialecto.»

Pero ja veuran vostès com, la *Dirección general*, en lo sucesivo, lo que farà serà no cuidar-se de res, com ja va passar una altre vegada quan en Silvela, si no vaig errat, va disposar una cosa per l'istil.

Després de una concessió tan generosa com ens fan en l' *Artículo 1.º* venen dos *Artículos* més perquè no hi prenguem per vici, y en pocas paraulas, ens exposa els cassos en que 'ns hem d' abstenir d' usar la llengua catalana, essent forsós usar el dialecte castellà:

«Art. 2.º La correspondencia que no tenga el carácter privado y las comunicaciones oficiales de índole administrativa, gubernativa y judicial solo se sostendrá en castellano.»

Espereinte qu' encare n' hi ha mes de limitacions: «Art. 3.º Tampoco podrá comunicarse sino en castellano por las líneas de empresas de ferrocarriles que no utilicen el sistema telegráfico Morse.»

No 'ls hi sembla que per una concessió d' aquesta naturalesa no valia la pena de fer un decret?

Aconsolintse pensant que sols un diari de Madrid, censura al govern per tal disposició, els demés no 'n diuen res; aquest diari es *El Diario Universal* y ja poden pensar, encare que no l' hi llegit, que a n' En Maurra el deu tractar, lo menos, de *separatista vergonzante*.

Y després dirán que 'l govern no 'ns estima a n' els catalans. Si hi ha home que ni trayentli els ulls el farien content.

No 'ns ha fet rumià poch una mena de parodia dels *Segadors* que publica *La Avanzada* de Barcelona, pe-ríodich carlista y sobre tot molt espanyol. Diu aixís referintse a Catalunya:

Quan vindrà Carlos seté
Tornaràs a ser com eras,
Perque 'ls furs qu' ell te vol dar
Farin créixer ta riqueza
Bon cop de fals,
Carlins de nostra terra, etc.

¡Que Catalunya, ab la vinguda de Don Carles, tornaria a ésser com era! Aixó es lo que encara 'ns fa rumià, per que Catalunya ha sigut, desgraciadament, de moltes maneres. Pots vol dir que tornaria nostra Patria, baix el régim carlista, al temps de l' inquisició y del absolutisme, y 's comprén que no seria d' altra manera, ja que es de suposar que Don Carles no voldria pas que tornés a ésser Catalunya com era abans del casament dels Reys Catòlics.

Y encara 'ns ha fet rumià mes alló dels *furs* que ell ens vol dar. ¡Gran puñado son tres moscas! diria un mercader de cigrons, lo qual traduït en català, es com si diguessim: ja 'n tirarem bon tros d' olla. Si, perque nosaltres, que desitjem pera Catalunya una cosa tan gran, ens fan somriure de llàstima aquells polítics qui 'ns prometen, pera que 'ls ajudem a enlanyar-se, alguna petita engruna de llibertat, migrada, miserable, tant si se 'n diuen furs, com descentralisacions administratives ó autonomies limitades, que tot plegat els ho podriem tornar embolicat en una fulla de col. Ens tenen per criatures, y 'ns ofereixen un bobó pera que 'ls estimem.

Els furs que ell ens vol dar! ¡Qué s' ha pensat de nosaltres l' aristòcrata de Venècia? No son furs ó privilegis lo que necessitem, sino una cosa mes gran, mes enlanyada, de la qual ne donen una idea general les bases de Manresa, no prenentles al peu de la lletra, sino interpretant el seu esperit. Y aquestes bases de nostres reivindicacions se 'ns han de regonéixer si us plau per forza, perque son drets ben lligitims. Y qui es Don Carles pera volernos dar com un favor sols una petita part de lo que es ben nostre? Si temps a venir, dat cas que puiés al trono d' Espanya, ens ho concedís efectivament, ni tampoch li hauríam d' admetre. De les mans d' un net de Felip V, ó tot ó res.

Y si ha de venir per nostres mans propies, ha d' ésser tot, tot, tot.

Hi han frases que a pesar d' ésser un disbarat de marca major y una negació de las llibertats dels pobles, fan forolla y son acceptadas com a conceptes elevats ó com a idea original. Una d' ellas es la que ja fa temps

fou inventada y que 's repetí en la Lliga Regionalist el día que 'l Directori prengué possessió dels seus carrers. Parlant del Catalanisme, a quina idea ells suposaven representar, digueren que era tan gran que no havia de limitarse a Catalunya si no que havia d' anar a la CATALANISACIÓ D' ESPANYA.

Primer permetintme que 'ls demostrí que la frase es centralista pura, després ja 'ls explicaré quina es la verdadera idea dels que volen catalanisar a Espanya.

Donchs, suposant que 'ls regionalistas sustentin el mateix programa nostre, cosa qu' es molt suposar, y que per lo tant el catalanisme d' ells sigui, doctrinalment, el catalanisme nostre hem de dir que una expressió com la que hem copiat demostra una falta absoluta de coneixements en materias nacionalistas; mes direm, indica un temperament uniformista a la castellana.

Catalanisar a Espanya vol dir enmotllar la nostre característica de rassa a tots els pobles que forman la península Ibérica y pera fer aixó s' ha de anular el seu temperament pera després poguerlos transformar a imatge nostre, y per si no ho sabia el respectable afí dels desafins nostres es aixó una acció anorreadora propia de oligarcas regressius (dispensin las expressions).

Bueno, prou paraulas que no s' entenen; donchs si, senyor *desafí*, el catalanisme, per gran que vosté 'l suposi, no s' ha de moure de Catalunya, perque aixís que tracti de deixar aquet camp d' acció natural y propi pera ficarse a casa dels altres, ja haurà perdut tota la seva grandesa. Precisament la grandesa real del catalanisme consisteix en reclamar el respecte pera las entitats naturals, demanant el lliure desenrotll y perfeccionament de todas las cualitats que 'ls son propias y caracteristicas: Que no hu sab que catalanisar a Espanya destruhiria Catalunya? Si aixó que aquet regionalista proposa fos possible surtiria un cent peus que ningú fora capàs de dexifrarho.

Aquet minyó deu medir la grandesa de las ideas per l' extensió que ocupan y no per la seva noblesa ni per la seva justicia; es com aquell que deya grans homes a n' els gegants encar que tinguessin el cap de fusta.

LA CATALANISACIÓ D' ESPANYA!! ¡Ay, minyó, y que 'ts aixirixi! no sé si l' han vistas vostés, jo sí que l' hi vista. La catalanización d' Espanya vol dir duros a quatre pessetas, a fi y efecte d' omplir la parada de badochs—que els amos de la parada, encare que hu semblin, no tenen cap pel de tontos—y un cop n' hi han foras de badochs allavors se deixan de donar els duros a quatre pessetas y se comensa a donar a doble preu el género que 's tracta d' endossar y que generalment son *salidos*.

Que Catalunya es petita si la comparem amb la grandesa del catalanisme! Per ells si qu' es petita Catalunya, per ells quinas ganas de figurar no tenen limits; per ells que 'n tenen poch amb la grandesa de l' ideal y volen tota l' amplada de un partit polítich espanyol; per ells que may han sabut fruhir la noblesa de las ideas y desitjan l' organizació de las collas madrilenyas; per ells que 'ls es petita la terra nadiua van a cercar en altres terras els districtes que faltan a Catalunya y la possibilitat d' obtenir ministeris donant al catalanisme l' organizació de una colla podrida de política menuda.

Aquesta es la gran idea de la catalanización d' Espanya y aquest es el secret de la gran organizació. Pero com ja han apamat a n' els que 'ls segueixen, fiats amb la seva bona pasta, y de que no sabrán descubrir las intencions que portan, tot invocant l' amor a Catalunya, enganyan miserablement al poble.

¡LA CATALANISACIÓ D' ESPANYA! no es gens mal pensat el mot pera agafar autonomistas que no hi vegin mes enllà del nas. Es la preparació de la componenda maurista que tenim a sobre.

Y si no ja 'ns hu dirà el temps.

Diu La Tralla:

«Si al Catalanisme no se 'l pot titllar de separatista, ¿com vol que s' hi titlli al Nacionalisme que ve a ésser lo mateix?»

¡Ja veyeu, quines orientacions ha portat l' Assamblea de Barcelona! Aquesta gent que volen catalanisar els obrers, ni tampoch coneixen lo que porten entre mans.

Y aixó que ara ho han declarat solemnement que

son nacionalistes, perque 'l públich se 'n enteri, puix si no ho diguessin ningú s' ho pensaria, ja que 'ls seus actes no ho indiquen. Ha succehit com a aquell pintor que al fer un quadro bíblic, va voler pintarhi un angel, pero li surti tan malament, que 's vejé precisat a escriure assota: *esto es un angel*. Pero ab tot y aixó, els qui ho miraven y remiraven no 's podien convencer de que alló fos lo que les lletres indicaven, puix mes aviat creyen que era una taca ocasionada per haver saltat algún esquix de pintura.

~~~~~

Una bona acció

Albert era un ex company de col·legi riquíssim, carregat de lánimas, terras, casas, comanditari d' una fábbrica important, guanyaba molt y treballaba poch ja que tota la seva feyna era portar un llibre de caixa y fer correr las estisoras. Mes si per guanyals no li calia suar no es poca la feyna qu' es buscaba per esbarriarlos; cada semana tenia día y hora senyalat per lo sastre, camise, corbatas, polacres, barber, bany, guimnas. Tenia dos gallis de baralla, messatjers de la colombófila, retrataba, criaba gallinas ab incubadora, a la torra, seleccionaba gossos, feya correr l' automòvil, mantenía dos caballs de course y una desgraciada parroquiana com ell, de la Buena Sombra, Trianon, Trocadero, etc., etc., que son centres de cultura del capital.

Apropósit del conyach, l' absentia y alguns líquids mes, que no sempre l' sostenían aplom y contreuer una malaltia que per sort no sols va tenir cura sino va lograr cambiarli del tot son caracter.

Llavors fou quan cercà ab mes constancia, ma companyia y estrenyé las relaciones d' amistat que fins llavors semblaban estel ab cua per sas tardanas aparicions.

Llavors comensà a treballar d' un modo útil, a ficarse ab lo catalanisme, a estudiar d' afició y anà perdent unes aficions pera conreuarne d' altres, perdé aquells moviments y aquell aspecte de bibelot y prengué un triat senzill; ja no renegaba ni parlaba al caló (l' aristocracia te caló en las timbas, burdells, jochs sportius etc. y per alló dels extrems, molt semblant al caló de la presó si be sols lo parlan en aquells cassos y llochs) en fi que s' havia civilisat. Pasejavam una tarde, pel moll contemplant las obras quan sentirem aprop nostre una veu de xaval clara y vibrant com un pardal que deya:

—Andia, diquela nyebit quei litat! y ensenyaba un sac contenint un bulto bon xich gros.

Era un d' aquets infelissets abandonats a sas débils forsas y potens mals exemples tipus curios y estrany dels 6 als 13 anys y perillós y paorós dels 14 en avant. Sas robas brutas y esparracadas tapaban tot lo inneccari y res mes, sos cabells bruts y llarchs queyan damunt son front corgolats y acartronats; la visera d' una ex-gorra tapaba una orela y sas espardenyas al veurer-sels tanta miseria ensenyaban dos rengles de dits colrats de sol y protegits pel fanch del carbó com bocas de la desgracia rient histéricas del luxu y la fatuitat dels homes.

Una baralla esdevingué entre 'ls dos pardals sens plomas arrel de partirse 'l furt; paraulas del mes gros calibre feren los trons d' una tempesta de colps que acabaren per batre al quin ab sa veueta havia ferit nostre atenció, que quedà plorant desposseït del fruit de son ardiments y condolit tot lo seu cos.

Llavors l' Albert va acostarshi, li feu preguntas ab veu dolça, clara y franca, se feu amich del perdudet y li proposà anar a casa seva a ferli de criat.

—Qué 'm darà?—Veuràs a tot de casa será nostre.

—Y menjaré y dormiré a casa seva?—Si home com tots los criats y aniràs mudat y...—¿Que la billaré gayre?

—Tot lo que necessitis ho tindras ab tal que no 't descuidis de demanarmho.

—Vinga, per mi, fet.

Y s' en anaren paseiant com dos amichs cap a Santa Maria; allí l' Albert comprà roba blanca y de sobre pel xicot, després lo feu entrar a una barberia y li feu rapar lo cap y rentarli ab una bona fricció pagant car lo servey puig l' establiment se negaba a netejar al

brut y á cooperar á la bona obra, després anaren á 'l carrer dels Banyes ó Pasatje de la Pau y li feu donar un bany de neteja y al vestir-se li ordená qu' es poses la roba nova, los mitjons, las espanyenys y la gorra. Quedá fet un altre y saltaba de content y 's miraba al mirall ab ademans de mico no faltat de gracia y picaresca intenció.

Tres mesos va tenirlo á casa seva, fentli fer las cosas mes sencillas, deixantlo ab gran llibertat y vigilantlo ab paternal cuidado. Varias vegadas robá á pesar seu mes los nobles avisos de l' Albert lo tenir un moble seu, una roba seva, un quarto y un llit seu, un dia també tot seu y quartos seus per comprar cosas per ell, li desarrrollaren ab verdader profit lo just límit del egoisme y la justa noció de propietat del Bo y de lo Just que acabaren per ferli oblidar son passat ab sos instints tal com al aprenent llaminer un enftí li cura la llepolaria.

Un dia anaren á passeix y tingué una gran sentada ab l' ex trinxeraire que responia al nom de Quela y acabá per ferli estimar un ofici. Lo presentá al caurer que li teya la feyna y li feu pendrer com aprenent encarregat que no 'l renység sens solta ni li pegues may per res, que l' ensenyés be y li hingués paciencia.

Desde llavors passá ab son reduit mobiliari de relogat á casa una familia que debía favors al Albert y que li anaren apujant de poch en poch los preus del hostatge cobrantlo sencir de l' Albert y tal com ell anava dient procurant que 'n Quela, tingués per ell una peseta semanal.

Un dia preguntá al amo de Quela si aquet li havia pres may res y l' amo tot alarmat preguntá esfereit qui era y al saber que era un trinxeraire volia treurel punta en blanch fins que mes reposat confessá que era bon noy treballador, aixirit, intel·ligent y en fi tot alló que pugués esser un noy de casa.

Poch temps després l' Albert qu' el dominaba del tot va indicarli que anés á estudi de nits al *colegio republicano del districte* y prepará l' mestre ab instruccions y quartos y al cap d' uns cuans mesos rebé una carta que deya:

«Sabra com ya se de escribir una carta que la ay echo yo todo solo.

Tambien sabra com tengo beinte duros en pesetas sensillas y que me gustaria berle S. S. S. Q. S. M. B. Quela.»

L' Albert va enviarlo á buscar lo diumenge y l' acompanyá á la Caixa d' Estalvis ahont ingressá los 20 duros y li indicá que anes portant allí los seus estalvis, li comprá roba nova, l' examiná de comptes, lo feu dinar ab ell y l' portá á teatro.

Al teatro! Anar á teatro per ell era gran, era inmens. Aquella tarde á Romea feyan «Terra Baixa» y l' Albert sentí una sotregada en tot lo seu cos al veure que á la butaca del costat en Quela miraba sens pestanyejat la confesió de Marta al Ermitá y dos fils de llágrimas li corrian cara avall y sa boca entreoberta anhelaba al compás de son pit fortament conmogut. L' Albert tombá l' cap disimuladament y plorá d' alegria de tendresa y senti com si una ma y un bras de dona en rotllessin son coll y uns llabris li besessin son front. Quidubtara que aquella impresió era una sombra de la mare del orient que recompensaba al redemptor de son fill!

Un dia en Quela comparegué á cal Albert ab la llibreta de la caixa d' oros y un full de paper ple de números, los comptes que ja 'ls dominaba no li eixian; veures capficat porque trobaba quartos de mès!—De mès! millor tonto—A no Sr. també podrian ser de menys y no m' agradaria pas! Llavors l' Albert li esplicá que la caixa dona interessos que aquetss' acumulan y per una proporció ó regla d' interés compost li presentá un duma de un hu ab foras ceros al radera y li digué que lo que trobaba de sobre, ell li havia portat per estimularlo.

—No 's cansi Sr. Albert que ara ray ja li asseguro que jo seré rich.

Passaren los temps y un dia avisa per carta al senyor Albert que ja era fadri y rebé de l' Albert un rellotje de plata ab cadena de cer. Se eregué en lo cas d' anar á darli las gracias personalment y l' Albert notá que penjaba de la cadena una moneda d' or de 4 duros.

—Que es aixó minyó?

—Endevinia!

—Una anguila de ton amo?

—Sr. Albert d' amos ni homes com V. no hi conti á ningú mes.

—Un trobo?

—No pot ser!

—Perque?

—Com vol que ho trobi y m' ho quedi?

—Y si no haguessis trobat son amo?

—Oh! com que ja no ho hauria plegat!

—Me dono.

—Son los quatre primers dures que vareix estalviar.

L' Albert encaixa ab en Quela sens poder tornar contesta y li allarga un cigarro que dissimulés sa emoció.

Un dia aná en Quela á veurer lo Sr. Albert y confos no gosava á parlar s' en rogian sas galdas rascaba l' clatell y en Albert li feu:

—Que tens que fas tans embuts, no 't soch franch jo, no som amichs, qu' estas enamorat potser?

—No senyor es que jo 'm dich Quela y res mes que Quela y ni se quants anys ting ni res.

L' Albert que ja havia donat lo nom de Quela ab lo verdader de Miquel y lo seu propi apellido Curco á la caixa d' estalvis y ab treball se doná manya y resultá després de molts treballs qu' era de Figols fill de Joan Farre y Maria Pereda, tenia 21 anys y mort lo pare la pobre viuda l' havia enmenat á Barcelona ahont la miseria la feu carn d' hospital y pastura de la mort.

L' orfe tenia noms, se li pagá la quinta se l' documentá y lo dia que beneiren l' establiment de *Lampisteria* que posá ajudat del Sr. Albert en un poble industrial y agrícola de prop de Barcelona se feu un refresch al quin vareix esser convidat y ahont vegi de nou al trinxeraire que havia abandonat al moll ab l' Albert y ahont m' explicaren lo succehit.

Llavors en Quela digué que devia molt al Sr. Albert y que á mes de las 9.870 pessetas que li costaba li devia la regeneració d' ell.

—Que ho contes desde l' principi, qu' en dus una llibreta Quela?

—Si sempre la llibreta de la memoria agraida y li asseguro que no erro ni de un céntim.

—Y cuan dius.

—9.870 pessetas.

—Ja ja ja! consevo! caball de *course* ó amiga intima ja m' costaba molt mes; som dos regenerats qu' ens donen las gracias y 'ns debem los favors.

Quela estem en paus y 'ns continuem lo crédit.

MEPHISTO.

LLIBRES

«CATALUNYA» numero XXVIII (Preu 1 pesseta.) Aqueixa important revista que ha sapigut posarse al nivell de las millors en son genre, acaba de publicar son número vint y vuit corresponent al mes de Avril propassat y esta dedicat als «poetas joves als Jochs Florals». ¡Lástima que sa aparició sigui tan poch regular! Conté poesias de Manel de Montoliu, Alomar, Ferrá, Martorell, Carner, Guasch, Ribet y Campins, Bofill y Matas, Paradedá y Sala, Busquets y Punset y Joan Maragall; travalls en prosa de Maragall (articles publicats en lo «Diario de Barcelona»), Ruysa y Llongueras, ademés d' uns fragments de la Memoria del Secretari dels Jochs Florals d' enguany Sr. Montoliu y d' una traducció del «Tannhäuser» y el Torneig dels Cantayres á la Wartburg» de Ricart Wagner feta per en J. Lleonor y el mestre Antoni Ribera, Mereix la atenció de tots los vers aymants de las llettras patrias.

«CANÇONER POPULAR» fulla XXXVI (Preu 10 céntims.) «La Dida del infant» es la cansó que conté la darrera fulla que acaba de publicar nostre bon amich en Aureli Campmany, es la tercera del segon volum y conté com totas ellas: la tonada, tota la lletra y diferents notas folioriques; va exornada amb un bonich dibuix alegorich den E. Moyá.

FILISOFIAS EN VERS per Xavier de Zengotita (Preu 2 pessetas.) Hem llegit ab gust aquesta obreta. En la primera part (Filosofias en vers) hi campejan la ironia y la observació com ho demostran entre altres las que portan per titol *El monument*, *Vanitat*, *Propietat*, *Escultura*. En general s' hi nota l' influencia d' en Bartrina.

Entre las *poesias diverses* n' hi ha d' hermosissimas. Ens han agradat molt per lo sentidas *El guarda agullas* y *El centinella*.

Felicitem al jove y aprofitat escriptor y esperém nous fruits de sa ploma.

NOVAS

Desde l' número próxim quedé encarregat novament

de la direcció de nostre quinzinari en Joseph Mallofré; igualment s' encarrega de la administració en Joaquim Delclos y de la sot-administració en Joan Casellas.

Segons anuncia en sos darrers números desde demá 1.er de Juliol reapareixerá novament com á diari la antiga *Renaixensa*. L' hi desitjem llarga vida si té d' esser per profit de la causa de Catalunya.

El dia 12 del corrent celebrá la familia To, com els anys anteriors, uns Jochs Florals íntims, que resultaren una festa molt lluida. Després d' un bonich parlament de Na Montserrat To, se desfogueren els plechs, resultat guanyador de la Flor Natural el senyor Oliva y Bridgman, qui fey reyna de la festa Na Manela Opisso. L' Englantina l' obtingué l' mateix poeta per una patriótica poesia titulada *Montserrat*; y de la Viola n' fou guanyadora Na Dolores Massalleras per sa poesia *Records de la primera comunió*. El premi de la prosa l' obtingué nostre company en Bonaventura Riera per son treball *Lo bell catalanesch*, el qual per son caràcter especial, se publica en el present número de LA DEVANtera. Els accessits y premis extraordinaris los obtingueren les senyoretas Dolores Massalleras y Antonia Garrigosa y l' senyors Joan Oliva, Faustí Gallart, Hermenter Vallés, Miquel Doménech, Albert Nonó, Ernest Orsolic, Eudald Puig, Joan Costa, Joan Llop y Pelay Martorell.

Felicitem á la familia To pel seu bon gust y patriotisme en organisar aquestes festes literaries.

Lo passat diumenge dia 12 del corrent celebrá lo «N.º vell Planter» una excursió artística al Masnou donanhi un concert en lo bonich teatre del Casino de dita vila, essent molt aplaudidas y celebradas las diferents cansons qu' executaren pel nombros publich que omplena l' local.

Centre *Excursionista de Catalunya*. Durant la darrera quinzena si han efectuat els actes següents: dia 17 en Juli Soler y Santaló llegí la ressenya d' una excursió pels Pirineus de l' Alt Ribagorça, amb bonicas projeccions fotograficas, seguidament es feu la sessió preparatoria de la excursió que s' celebrá l' 18 dias 23, 24, 25 y 26 á Castell d' Areny, La Quar, St. Romá de la Clusa y Montgrony; lo dia 22 en Joseph Armargue hi llegí també la ressenya d' una excursió «de Camprodon al Alt Bergadá» projectantse diferents vistas y el dia 27 celebrá Junta general extraordinaria de socis pera tractar de la reforma dels estatuts.

Col·legi de St. Jordi. Digne coronament de las tascas del present curs fou la Festa Matinal infantil que celebraren els alumnes d' aquest col·legi el passat diumenge dia 19 en lo Teatre de las Arts de nostre ciutat. Molt abans de comensar estava ja plé l' espayós local d' immensa gentada frissosa de sentir y veurer una vegada mes als alumnes del Sr. Flos y Calcat. Los aplaudiments amb que fou rebuda la aparició del gran estol de deixebles cohejats per la senyera del Col·legi s' barrejaren ab la primera esparsa del «Himne á St. Jordi» instrumentat expresament per aquest acte pel Mestre Guiteas. Resseñay fil per randa tot lo programa fora llarch sols devem fer constar que las tres parts de que constaba foren rebudas amb creixens aplaudiments. Se representa un ben escrit y encertat quadre dramatch de costums escolars, original dels Srs. Flos y Alcoverro que fou aplaudidissim per la naturalitat y justesa amb que fou interpretat pels alumnes del Col·legi. Lo noy en Frederich Flos representá perfectament y amb intenció lo bonich monolech «L' Auca den Bertrán». L' alumne n' Antoni Puig llegí la ressenya de una de las excursions verificadas pel Col·legi fent conixer aixis una mostra dels treballs de redacció de qu' estan encarregats los noys al verificar excursions. Arrodoní l' acte la secció coral «Novell Planter» cantant amb molta justesa diferents cansons populars. Després d' haverse repartit diplomas als alumnes mes distingits per sa aplicació y comportament recita un bonich parlament de comiat, escrit en vers, l' alumne en Joseph Saltor, tancant l' acte nostre himne nacional. Benhajan institucions que com lo esmentat Col·legi tan poden contribuir al desvetllament del nostre poble.

Lo dia 27 tingué lloch la vista en Judici per jurats de la causa seguida contra nostre company Sr. Durany per un article publicat en «La República Social» y que segons el criteri del Sr. Fiscal atentava á la integritat de la patria y exitaba á la rebelió. El letrat En Antoni M.ª Calaff, defensor, feu una erudita defensa de la legalitat del catalanisme, demanant al jurat un veredicté d' inculpabilitat pel acusat, desfent d' una manera clara las acusacions del Sr. Fiscal.

Lo Jurat dictá veredicté de conformitat amb la petició del defensor, essent absolt lo processat. Felicitem al amich Durany, com aixis mateix al jove advocat Sr. Calaff per sa brillant defensa.

Lo diumenge 26 á las deu del mati lo poble de Barcelona convocat pel Concell Federal Regional de Catalunya aná á colocar una bonica lápida al edifici en que nasqué l' insigne patriu Pi y Margall. Hi estigueren representadas la major part d' entitats republicanas y algunas d' autonomistas entre las quinas hi figurá la «Associació Popular Catalanista» y LA DEVANtera.

SECCIÓ OFICIAL

Associació Popular Catalanista

Lo vinent diumenge dia 10 tindrà lloch en lo local d' aquesta Associació (Escudellers Blancs, 8 i.º) una vetllada literari-musical en quina hi pendrán part valuosos elements artistichs de la mateixa y de fora d' ella.

L' acte será publich comensant á las nou en punt del vespre.

PETITA CORRESPONDENCIA

R. R. Barcelona. Rebut 1 pesseta per compte den R. A. de Sabadell, qui queda anotat protector.

M. A. Rebut pessetas 1'50.

S. F. Manresa. Rebut la seva amb quina estich d' accord, queda anotat protector; si li convé cap mes número per propaganda pot dirho y li será enviat.

B. M. Agramunt. Rebut la seva y vaig enviar els vuit números á en J. C., també ni vaig enviar tres á nom de vosté per si algú altre ni demana.